

Nota reserves en voorzieningen

De raad van de gemeente Hardenberg;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 22 september 2025;

gelet op de financiële verordening;

Besluit:

1. de nota reserves en voorzieningen 2025 met terugwerkende kracht per 1 januari 2025 vast te stellen onder gelijktijdige intrekking van de nota reserves voorzieningen doeluitkeringen gemeente Hardenberg 2017.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Hardenberg van 16 december 2025.

De raad voornoemd,

de griffier, de voorzitter,
F.G.S. Droste M.W. Offinga

Nota Reserves en Voorzieningen gemeente Hardenberg

1. Algemeen

1.1 Doelstelling en beleidskader

De gemeente Hardenberg staat voor een solide en transparant financieel beleid. Een belangrijk onderdeel van het gemeentelijk vermogen wordt gevormd door de reserves en voorzieningen. Deze middelen bieden de ruimte om beleidsdoelstellingen te realiseren, risico's op te vangen en toekomstige uitgaven op een verantwoorde wijze te plannen.

In deze nota beschrijft de gemeente Hardenberg hoe wij op een duidelijke en verantwoorde manier omgaan met onze reserves en voorzieningen. Met dit beleid willen wij het volgende bereiken:

- **Openheid en controleerbaarheid**, zodat inwoners, gemeenteraad en organisatie kunnen zien waar het geld voor wordt gebruikt;
- **Gerichte en zorgvuldige inzet van middelen**, zodat we het geld gebruiken waar het echt nodig is;
- **Meer inzicht in het vermogen en het weerstandvermogen** van de gemeente Hardenberg, zodat we weten hoe sterk we financieel staan;
- **Een duidelijke koppeling tussen geld en beleid**, zodat financiële keuzes onze ambities en plannen ondersteunen.

Deze nota geldt voor alle reserves en voorzieningen van de gemeente Hardenberg en sluit aan bij de wet -en regelgeving zoals opgenomen in de Gemeentewet, Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) en de financiële verordening van de gemeente Hardenberg. Met dit beleid wil de gemeente Hardenberg zorgen voor een betrouwbare en toekomstgerichte manier van financieel beheren. Zo werken we samen aan een stabiele en gezonde financiële toekomst voor de gemeente Hardenberg en haar inwoners.

1.2 Onderscheid reserves en voorzieningen

De begrippen reserves en voorzieningen worden vaak in één adem genoemd, maar er bestaan duidelijke en belangrijke verschillen tussen beide. Ze hebben elk een eigen rol in de financiële structuur van de gemeente Hardenberg.

Reserves maken deel uit van het eigen vermogen en worden gebruikt voor beleidsmatige doelen of als buffer voor risico's. Voorzieningen daarentegen vallen onder het vreemd vermogen en zijn bedoeld voor toekomstige verplichtingen of verliezen die redelijkerwijs te verwachten zijn. In deze paragraaf worden beide begrippen afzonderlijk toegelicht. Aansluitend is een overzicht opgenomen waarin de belangrijkste verschillen tussen reserves en voorzieningen op een rij zijn gezet.

Reserves: vrij inzetbaar, sturing door de gemeenteraad

Reserves zijn bedragen die door de gemeente Hardenberg opzij worden gezet en vrij inzetbaar zijn. Ze maken deel uit van het eigen vermogen en worden gebruikt om financiële risico's op te vangen of om incidentele (tijdelijke) uitgaven te financieren. Reserves worden gevormd door resultaatbestemming – dat wil zeggen: door het overschot of tekort uit de jaarrekening toe te voegen of af te halen.

De gemeenteraad heeft de bevoegdheid om de bestemming van een reserve vast te stellen of te wijzigen. In Hardenberg worden reserves vooral gebruikt voor:

- Het opvangen van **onvoorziene tegenvallers**;
- Het **egaliseren** van schommelingen in inkomsten en uitgaven;
- Het financieren van **tijdelijk of incidenteel beleid**.

Binnen de gemeente Hardenberg maken we onderscheid tussen twee typen reserves: de algemene reserve en de bestemmingsreserves. Beide behoren tot het eigen vermogen van de gemeente, maar verschillen in doel en aanwendbaarheid.

- De *algemene reserve* is vrij inzetbaar en vormt de financiële buffer van de gemeente. Er is één algemene reserve. Deze reserve wordt ingezet om onvoorziene risico's of tegenvallers op te vangen. De gemeenteraad heeft volledige beleidsvrijheid bij het bepalen van de omvang en inzet van deze reserve. De algemene reserve is daarmee een belangrijk onderdeel van het weerstandsvermogen. Met de huidige inzichten wordt geadviseerd om een ondergrens van 35 miljoen euro aan te houden voor de algemene reserve. Dit zorgt ervoor dat er zowel dekking is voor de in het risicoprofiel opgenomen risico's (factor 1,4), als een buffer voor andere onverwachte tegenvallers (uitgezonderd extreem majeure ontwikkelingen zoals bruggen etc.)
- De *bestemmingsreserves* zijn bedoeld voor specifieke doelen of beleidsvoornemens die de gemeenteraad eerder heeft vastgesteld. Deze reserves worden gevormd door het apart zetten van middelen voor concrete en benoemde uitgaven in de toekomst. De gemeenteraad kan op ieder moment besluiten om de bestemming van een bestemmingsreserve aan te passen of op te heffen.

Het belangrijkste verschil zit in de vrijheid van besteding. Waar de algemene reserve algemeen inzetbaar is binnen de beleidsruimte van de gemeente, zijn bestemmingsreserves gekoppeld aan een vastgesteld doel.

Voorzieningen: gericht op verplichtingen, geen vrije besteding

Voorzieningen zijn bedoeld voor toekomstige verplichtingen of verwachte verliezen waarvan de precieze omvang nog niet vaststaat, maar wel redelijk in te schatten is. Denk bijvoorbeeld aan kosten voor groot onderhoud, afvloeiingsregelingen of schadeclaims. In tegenstelling tot reserves behoren voorzieningen tot het vreemd vermogen. Ze worden gevormd via de exploitatie (dus ten laste van het jaarresultaat) en zijn bedoeld voor een specifiek doel. De gemeenteraad kan de bestemming van een voorziening in principe niet wijzigen, omdat hier vaak een juridische of financiële verplichting aan ten grondslag ligt. Alleen bij voorzieningen voor kostprijs- of tariefegalisatie kan de gemeenteraad het bijbehorende beleidskader aanpassen

Kenmerk	Algemene reserve	Bestemmingsreserve	Voorziening
BBV-artikel	Art. 42, 43, 54	Art. 42, 43, 54	Art. 44, 45, 55
Balanspost	Eigen vermogen	Eigen vermogen	Vreemd vermogen
Verantwoordelijkheid	Gemeenteraad	Gemeenteraad	College van B&W
Vorming	Via resultaatbestemming	Via resultaatbestemming	Via de exploitatie
Doel	Vrij inzetbaar voor algemene risico's	Inzetbaar voor vooraf vastgesteld doel	Afdekking van verplichtingen of verliezen
Wijziging bestemming	Volledig vrij door de gemeenteraad	Mogelijk door de gemeenteraad	Niet mogelijk m.u.v. aanpassing beleidskader
Aanwending	Voor weerstandsvermogen of incidentele zaken	Voor specifiek beleid of projecten	Alleen voor het oorspronkelijke doel
Vrijval	Via resultaatbestemming	Via resultaatbestemming	Via de exploitatie
Rentebijdrage	Niet van toepassing	Niet van toepassing	Mogelijk (bij contante waardering)

Vanwege de inhoudelijke verschillen is ervoor gekozen om reserves en voorzieningen in deze nota in afzonderlijke hoofdstukken te behandelen. In hoofdstuk 2 wordt het begrip reserves nader toegelicht; hoofdstuk 3 richt zich op de voorzieningen.

2. Reserves

Reserves zijn vermogensbestandsdelen die als eigen vermogen zijn aan te merken en vrij besteedbaar zijn. Reserves worden altijd ingesteld, gewijzigd en opgeheven via een raadsbesluit en worden gevormd door bestemming van het resultaat. Een volledig overzicht van de binnen de gemeente Hardenberg aanwezige reserves per 1 januari 2025 is opgenomen in bijlage 1 Reserves in Hardenberg. Zoals benoemd in hoofdstuk 1 kan onderscheidt gemaakt worden in de algemene reserve en bestemmingsreserves. Waarbij de algemene reserve een reserve is waaraan de gemeenteraad géén bestemming heeft gegeven en een bestemmingsreserve een reserve is waaraan de gemeenteraad wél een bestemming, ofwel een specifiek doel, aan heeft gegeven. Er is slechts één algemene reserve, maar de gemeenteraad kan wel

meerdere bestemmingsreserves instellen. Het vormen van deze reserves is slechts mogelijk onder een aantal voorwaarden. De voorwaarden gekoppeld aan onder andere het vormen, wijzigen of opheffen van een reserve worden in deze paragraaf toegelicht.

2.1 Bevoegdheden

De gemeenteraad is bevoegd om reserves in te stellen of op te heffen. Reserves zijn eigen, al dan niet voor specifieke doeleinden, gereserveerde middelen op de balans. Ze zijn een onderdeel van het eigen vermogen.

2.2 Criteria voor het vormen van een reserve

Bij het instellen van een reserve gelden de volgende criteria:

- Reserves worden ingesteld door de gemeenteraad via een raadsbesluit.
- Voorwaarde voor het vormen van een bestemmingsreserve is dat er een duidelijk plan van aanpak ligt met daarin een planning, het bestedingsverloop, potentiële risico's en eventuele beheersmaatregelen;
- Voorwaarde voor het vormen van een bestemmingsreserve is dat er een duidelijk verband moet zijn tussen het bestedingsdoel en de in de reserve daarvoor apart gezette middelen. Er wordt niet meer gereserveerd dan nodig is om het aanvaarde beleid uit te voeren
- Bij de instelling van een reserve worden onderstaande punten toegelicht in een raadsbesluit inzichtelijk gemaakt:
 - Het specifieke doel van de reserve;
 - De (maximale) omvang van de reserve;
 - De voeding van de reserve;
 - Het bestedingsplan van de reserve;
 - De (maximale) looptijd van de reserve;
 - Eventuele specifieke voorwaarden die aan de reserve worden verbonden.

2.3 Waardering, toevoeging en onttrekking

Het waarderen van een reserve binnen de gemeente gebeurt op nominale waarde, tenzij de gemeenteraad anders besluit. De hoogte van een reserve wordt bij het opstellen van de begroting en de jaarrekening geëvalueerd op basis van het doel en de actuele financiële behoefte.

Het vaststellen van toevoegingen aan en onttrekkingen uit reserves, evenals wijzigingen hierin, is in principe voorbehouden aan de gemeenteraad en worden opgenomen in de reguliere planning -en control producten. Alleen wanneer hierover expliciet anders is besloten, bijvoorbeeld doordat een toevoeging is gekoppeld aan incidentele opbrengsten van derden of een onttrekking verbonden is aan specifieke bestedingen, mag hiervan worden afgeweken.

Mutaties in reserves worden op grond van het Besluit begroting en verantwoording (BBV) niet als baten of lasten in de exploitatie opgenomen. Dit betekent dat het principe geldt van eerst het resultaat bepalen en vervolgens het resultaat bestemmen. Reserveringen en onttrekkingen zijn daarmee vormen van resultaatbestemming, en geen onderdeel van het exploitatieresultaat.

Toevoegingen aan reserves mogen niet lager zijn en onttrekkingen niet hoger dan de bedragen die in de actuele begroting zijn vastgesteld (inclusief eventuele begrotingswijzigingen). Alleen wanneer de gemeenteraad expliciet besluit om hiervan af te wijken, bijvoorbeeld in het geval van uitgaven die aan een specifieke onttrekking zijn gekoppeld, kan hiervan worden afgeweken.

2.4 Wijzigen en/of opheffen van reserves

Zoals beschreven in 2.2 Criteria voor het vormen van een reserve, kunnen aan een bestemmingsreserve specifieke voorwaarden worden verbonden. De gemeenteraad is bevoegd om deze voorwaarden, als de omstandigheden daartoe aanleiding geven, te wijzigen. Dergelijke wijzigingen vinden altijd plaats op basis van een raadsbesluit. Wanneer het doel van een bestemmingsreserve wezenlijk verandert, in het kader van transparantie, de bestaande reserve opgeheven en wordt er indien gewenst een nieuwe reserve ingesteld met een passend doel. Ook dit gebeurt uitsluitend via een formeel besluit van de gemeenteraad.

Een reserve, niet zijnde de algemene reserve, wordt opgeheven wanneer het doel waarvoor de reserve is ingesteld is bereikt, vervallen of niet langer actueel is. Ook kan opheffing plaatsvinden wanneer er geen noodzaak meer bestaat om middelen apart aan te houden, bijvoorbeeld bij structurele integratie in de reguliere begroting of als beleidswijzigingen daartoe aanleiding geven. Het opheffen van een reserve gebeurt, net als het instellen van een reserve, op basis van een besluit van de gemeenteraad.

Het resterende saldo van een opgeheven bestemming of egaliseringsreserve valt in principe vrij aan de algemene reserve, tenzij de gemeenteraad besluit het bedrag aan een ander specifiek doel toe te wijzen. De gemeenteraad wordt via de begroting, meibrief, novemberbrief of jaarrekening geïnformeerd over het opheffen van reserves, inclusief de financiële gevolgen.

2.5 Geen rentetoerekening aan reserves

Hoewel het volgens wet- en regelgeving is toegestaan om rente toe te rekenen aan gemeentelijke reserves, kiest de gemeente Hardenberg ervoor dit niet te doen. Daarmee wordt aangesloten bij het Financieel beleid van onze gemeente artikel 16. Dit bevordert de transparantie en voorkomt onnodige administratieve complexiteit. Ook kan het toerekenen van rente aan reserves onbedoeld leiden tot bevoordeling of benadeling van de beleidsvelden waarvoor deze reserves zijn bedoeld. Door hiervan af te zien, wordt het beleid objectiever en meer op inhoudelijke gronden beoordeeld.

2.6 Verantwoording reserves

De inzet en ontwikkeling van reserves maken integraal deel uit van de reguliere planning- en control cyclus van de gemeente Hardenberg. In zowel de begroting als de jaarrekening wordt inzicht gegeven in de ontwikkeling van de reserves.

Verantwoording in de begroting

- Het overzicht van baten en lasten in de begroting bevat de beoogde toevoegingen en onttrekkingen aan reserves per programma (artikel 17 BBV en (artikel 19 BBV);
- De uiteenzetting van de financiële positie bevat de actuele stand van de reserve en het gespecificeerde verloop van de reserves (artikel 20 BBV en artikel 23 BBV). Ook wordt kort toegelicht waarvoor de reserve bedoeld is.
- Als er reserves zijn ingesteld met betrekking tot grondzaken, dienen de bijbehorende beleidsuitgangspunten te worden opgenomen in de paragraaf Grondbeleid (artikel 16 BBV).

Verantwoording in de jaarrekening

- In de balans worden de reserves onderscheiden naar de algemene reserve en de bestemmingsreserves (artikel 43 BBV);
- Het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening bevat de werkelijke toevoegingen en onttrekkingen aan reserves (artikel 27 BBV);
- De toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening bevat per reserve een analyse van de afwijkingen tussen de begroting na wijziging en de jaarstukken en een overzicht van de structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves (artikel 28 BBV). Ook wordt kort toegelicht waarvoor de reserve bedoeld is.

Op deze wijze wordt de gemeenteraad in elke fase van de P&C-cyclus transparant geïnformeerd over de inzet van de beschikbare middelen. Nieuwe voorstellen voor stortingen in of onttrekkingen uit reserves worden onderbouwd opgenomen in de begroting zodat de gemeenteraad hierover expliciet kan besluiten. Deze werkwijze draagt bij aan een doelmatige, rechtmatige en beleidsmatige inzet van de reserves en bevordert een consistente en navolgbare financiële sturing.

De accountant toetst tijdens de jaarlijkse controle van de jaarrekening of de gemeente zich heeft gehouden aan de vooraf vastgestelde richtlijnen en afspraken ten aanzien van onze reserves.

3. Voorzieningen

Zoals toegelicht in hoofdstuk 1 maken voorzieningen onderdeel uit van het vreemd vermogen van de gemeente en worden voorzieningen gevormd voor toekomstige verplichtingen, verliezen of risico's waarvan de omvang of het tijdstip op de balansdatum nog niet exact bekend is, maar wel redelijkerwijs kan worden ingeschat. Denk hierbij aan garantstellingen, juridische geschillen, personele regelingen of het toekomstig onderhoud van gemeentelijke gebouwen. Een volledig overzicht van de binnen de gemeente Hardenberg aanwezige voorzieningen per 1 januari 2025 is opgenomen in bijlage 2 Voorzieningen in Hardenberg. Grofweg kunnen de voorzieningen ingedeeld worden in de volgende categorieën:

- **Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's.** Deze voorzieningen zijn bedoeld voor toekomstige uitgaven waarvan tijdstip en omvang onzeker zijn, zoals afvloeiingsregelingen of schadeclaims. Voorbeelden hiervan zijn de voorziening verlof, voorziening RVU en de voorziening ten behoeve van de wethouders pensioenen (bijlage 2 Voorzieningen in Hardenberg).
- **Voorzieningen voor middelen van derden.** Als de gemeente gelden ontvangt van derden (bijvoorbeeld particuliere partijen of fondsen) die alleen voor een bepaald doel mogen worden besteed, dan worden deze opgenomen als voorziening. Wanneer deze middelen niet aan het doel worden besteed, kan er sprake zijn van een terugbetalingsverplichting door de gemeente aan deze partij. Voorbeelden hiervan zijn de voorziening afvalstoffenheffing en de voorziening rioolheffing (bijlage 2 Voorzieningen in Hardenberg).
- **Egalisatievoorzieningen.** Facultatief kunnen voorzieningen worden gevormd om gelijkmatige lastenverdeling over jaren te realiseren bij bijv. groot onderhoud. Voorbeeld hiervan is de voorziening groot onderhoud gebouwen en de voorziening Marslanden (bijlage 2 Voorzieningen in Hardenberg).
- **Voorzieningen waardevermindering vaste activa.** Een voorziening voor waardevermindering van vaste activa wordt gevormd wanneer sprake is van een duurzame achteruitgang in de waarde van een actief. Dit kan zich voordoen bij bijvoorbeeld beschadiging, functieverlies of gewijzigde

regelgeving, waardoor het actief minder bruikbaar of minder waard wordt. Het opnemen van een dergelijke voorziening zorgt ervoor dat de balans een realistisch en actueel beeld geeft van de werkelijke waarde van de activa. Daarnaast voorkomt het dat toekomstige verliezen ineens en onverwacht ten laste van het resultaat komen. De hoogte van de voorziening wordt periodiek beoordeeld en, indien nodig, bijgesteld op basis van actuele inzichten en geldende waarderingsgrondslagen.

In deze paragraaf zijn de kaders en voorwaarden opgenomen die gelden voor onder andere het vormen, waarderen, aanwenden of beëindigen van voorzieningen, zodat hierover eenduidige en transparante besluitvorming mogelijk is.

3.1 Bevoegdheden

De gemeenteraad stelt de beleidskaders vast voor het omgaan met voorzieningen. Deze kaders zijn gebaseerd op de geldende wet- en regelgeving, waaronder de Gemeentewet, het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV), de door de gemeenteraad vastgestelde financiële verordening en de bepalingen in deze nota.

Omdat voorzieningen in directe samenhang staan met de uitvoering van beleidsmaatregelen en financiële risico's binnen het gemeentelijk apparaat, ligt het mandaat voor de feitelijke besluitvorming hierover bij het college van B&W. De ruimte voor keuzes van de gemeenteraad bij het instellen van voorzieningen is beperkt, omdat voorzieningen een verplichtend karakter hebben (artikel 44 BBV). Het gaat hierbij niet om politieke afwegingen, maar om het naleven van financiële verplichtingen die al bestaan of te verwachten zijn. De accountant beoordeelt of de gemeente Hardenberg terecht een voorziening heeft getroffen, en geeft waar mogelijk ook aan wanneer een voorziening nodig is maar nog niet is gevormd.

3.2 Criteria voor het vormen van voorzieningen

Een voorziening mag alleen worden gevormd als aan de BBV-regels is voldaan in combinatie met de volgende criteria:

- Er is sprake van een concreet en specifiek risico, verbonden aan activa, passiva of organisatieactiviteiten. Dit risico overstijgt het normale ondernemingsrisico. Voorzieningen mogen, in lijn met de BBV, niet worden gevormd voor algemene onzekerheden of toekomstige ambities.
- Het risico of de verplichting bestaat al op de balansdatum en vloeit voort uit een gebeurtenis, handeling of overeenkomst die vóór die datum heeft plaatsgevonden.
- Een egalisatievoorziening mag alleen worden gevormd als:
 - De uitgave oorsprong vindt in het lopende of voorgaande begrotingsjaar;
 - Er een door de gemeenteraad vastgesteld beheerplan beschikbaar is;
 - De lasten structureel of cyclisch zijn, en niet te vermijden.
- Bij het instellen van een voorziening door het college van B&W is een inhoudelijke onderbouwing vereist waarin het volgende minimaal wordt toegelicht:
 - Doel en functie van de voorziening inclusief de wettelijke basis;
 - Beoogde omvang en onderbouwing incl. looptijd en geplande inzet;
 - Bij egalisatievoorziening: koppeling aan beheerplan.

3.3 Waardering, toevoeging en aanwending

- Voorzieningen worden in beginsel gewaardeerd tegen nominale waarde, tenzij het gaat om verplichtingen op basis van contante waarde.
- Wijzigingen in de hoogte van voorzieningen (zowel toevoegingen als verminderingsen) mogen uitsluitend plaatsvinden wanneer de voorziening moet worden aangepast aan een nieuw noodzakelijk niveau en/of er sprake is van aanwending (vrijval) voor het doel waarvoor de voorziening is ingesteld.
- Toevoegingen, ook wel dotaties genoemd, aan voorzieningen komen ten laste van de exploitatie.
- Bestedingen, ook wel onttrekkingen genoemd, worden rechtstreeks ten laste van de voorziening geboekt en niet via de exploitatie verantwoord.
- Een eventueel overschot in een voorziening valt vrij ten gunste van de exploitatie.
- Een voorziening mag niet negatief worden tekorten moeten daarom altijd via de exploitatie worden aangevuld ten gunste van de voorziening.

3.4 Opheffen en wijzigen van voorzieningen

Een voorziening wordt opgeheven zodra het risico of de verplichting waarvoor deze is gevormd, niet langer bestaat. In dat geval komt het resterende bedrag ten gunste van de exploitatie. Het college van B&W neemt hierover een besluit, en de gemeenteraad wordt hierover geïnformeerd via de reguliere planning- en control cyclus.

3.5 Rentetoerekening aan voorzieningen

In Hardenberg wordt, net als bij de reserves, geen rente toegerekend aan voorzieningen (zie ook artikel 45 van het BBV). Dat komt omdat voorzieningen voldoende moeten zijn om de verwachte verplichtingen en risico's te kunnen betalen.

3.6 Verantwoording voorzieningen

Verantwoording in de begroting

- De uiteenzetting van de financiële positie bevat de stand en het gespecificeerde verloop van de voorzieningen (artikel 20 BBV);

Verantwoording in de jaarrekening

- In de jaarrekening moet, op grond van artikel 55 van het BBV, in de toelichting op de balans duidelijk worden aangegeven wat de aard en reden is van elke voorziening. Voor elke voorziening wordt in een overzicht getoond hoe het bedrag in de loop van het jaar is veranderd. In dat overzicht staat:
 - wat het saldo was aan het begin van het begrotingsjaar;
 - welke bedragen zijn toegevoegd aan de voorziening;
 - welke bedragen zijn vrijgevallen ten gunste van de rekening van baten en lasten;
 - welke bedragen zijn gebruikt (de aanwendungen);
 - en wat het saldo is aan het einde van het begrotingsjaar.
- Eventuele voorzieningen wegens oninbaarheid worden met de boekwaarde van leningen en vorderingen verrekend. Deze zijn daarom niet als afzonderlijke voorziening zichtbaar op de balans. Dit noemen we ook wel gesaldeerde voorzieningen. Denk hierbij aan de voorziening dubieuze debiteuren.

Een voorziening mag niet negatief worden weergegeven, ook niet tijdelijk. Voorzieningen moeten namelijk altijd naar beste inschatting volledig dekkend zijn voor de risico's of verplichtingen waarvoor ze zijn gevormd. Als het saldo van een voorziening ontoereikend blijkt, moet dit verschil direct via de exploitatie worden aangevuld. Een negatief saldo zou feitelijk neerkomen op het activeren van een tekort, en dat is op grond van het BBV uitdrukkelijk niet toegestaan.

De accountant toetst tijdens de jaarlijkse controle van de jaarrekening of de gemeente zich heeft gehouden aan de vooraf vastgestelde richtlijnen en afspraken ten aanzien van onze voorzieningen.

4. Slotbepalingen

In dit laatste hoofdstuk worden de slotbepalingen van de nota toegelicht.

4.1 Vaststelling en herziening

Deze Nota Reserves en Voorzieningen vastgesteld door de gemeenteraad van Hardenberg. Het college van B&W biedt ten minste eenmaal per vier jaar een geactualiseerde versie van deze nota aan ter vaststelling. Tussentijdse bijstellingen zijn mogelijk als daar aanleiding voor is, bijvoorbeeld door beleidswijzigingen of gewijzigde wet- en regelgeving.

4.2 Toepassing

Deze nota geldt voor alle reserves en voorzieningen van de gemeente Hardenberg, tenzij voor specifieke gevallen al afwijkende afspraken of aparte besluitvorming zijn vastgesteld door de gemeenteraad of het college van B&W. Afwijkingen van het in deze nota opgenomen beleid zijn alleen mogelijk op basis van een expliciet besluit van de gemeenteraad, tenzij sprake is van wettelijke verplichtingen of dwingende regelgeving. De toepassing van deze nota wordt periodiek gemonitord en meegenomen in de reguliere planning- en control cyclus.

4.3 Inwerkingtreding en citeertitel

Deze nota treedt in werking op de dag na vaststelling door de gemeenteraad van Hardenberg, met terugwerkende kracht vanaf 1 januari 2025. De nota wordt aangehaald als: "Nota Reserves en Voorzieningen gemeente Hardenberg". De nota "reserves voorzieningen doeluitkeringen gemeente Hardenberg 2017" komt te vervallen op het moment dat deze nota in werking treedt. De nota wordt gepubliceerd op www.overheid.nl.

Bijlage 1 Reserves in Hardenberg

Tabel 1 Overzicht lopende reserves per 1 januari 2025 (bron: jaarrekening 2024)

Algemene reserve

De algemene reserve van Hardenberg fungeert als financiële buffer om onverwachte tegenvallers op te vangen en de continuïteit van gemeentelijke taken te waarborgen. Deze reserve draagt bij aan een gezonde financiële positie en biedt ruimte voor beleidsmatige investeringen. Een belangrijk onderdeel van deze financiële positie is het weerstandvermogen: de verhouding tussen de beschikbare financiële middelen (zoals de algemene reserve) en de risico's die de gemeente loopt. Een toereikend weerstandvermogen geeft aan dat de gemeente in staat is financiële tegenvallers op te vangen zonder direct te hoeven bezuinigen of extra inkomsten te genereren. Een financieel gezonde situatie kenmerkt zich dan ook door een voldoende ruime algemene reserve, een positief sluitende begroting, en een weerstandvermogen dat in balans is met het risicoprofiel van de organisatie. Meer informatie is terug te vinden in de nota weerstandvermogen en risicomanagement.

Reserve omvang 1/1/2025 € 93.110.000

Voeding

De algemene reserve wordt aangevuld via de bestemming van het jaarlijkse resultaat. Na vaststelling van het resultaat door de gemeente, bepaalt de gemeenteraad op welke wijze dit wordt aangewend. De gemeenteraad kan besluiten om zowel positieve als negatieve resultaten toe te voegen aan, dan wel te onttrekken uit, de algemene reserve. Mutaties worden vastgelegd in de begroting of via een raadsbesluit.

Bestedingsplan

De middelen zoals opgenomen in de algemene zijn vrij besteedbaar. Er is geen specifiek bestedingsdoel gekoppeld aan deze middelen.

In de begroting 2026 wordt voorgesteld om een deel van de algemene reserve te gebruiken ter dekking van al gedane investeringen. Deze investeringen zijn in het verleden geactiveerd op de balans, waardoor jaarlijks kapitaallasten ontstaan. Nieuwe inzichten laten echter zien dat deze uitgaven ook ineens ten laste van het resultaat kunnen worden gebracht. Dat betekent dat de algemene middelen eenmalig worden aangesproken, maar dat de jaarlijkse kapitaallasten komen te vervallen (zie begroting 2026).

Maximale looptijd

De gemeente is wettelijk verplicht een algemene reserve aan te houden. Aan deze reserve is geen maximale looptijd verbonden; zij blijft permanent beschikbaar. De algemene reserve vormt daarmee een structureel onderdeel van de financiële huishouding van de gemeente.

Nadere voorwaarden

De algemene reserve dient van voldoende omvang te zijn om substantiële onvoorziene tegenvallers en risico's op te kunnen vangen en mag niet negatief zijn. De gewenste omvang wordt bepaald op basis van het risicoprofiel en de verhouding tot het vreemd vermogen van de gemeente. De algemene reserve moet te allen tijde minimaal even hoog zijn als het risicoprofiel van dat bepaalde toetsingsmoment (paragraaf Weerstandvermogen en risicomanagement). De financiële gezondheid wordt inzichtelijk gemaakt aan de hand van financiële kengetallen, die zijn opgenomen in zowel de jaarrekening als de begroting.

Reserve dekking kapitaallasten

De reserve dekking kapitaallasten in Hardenberg wordt ingezet om (een deel van) de kapitaallasten van investeringen te bekostigen en zo de druk op de exploitatie te verlagen. Hiermee wordt financiële ruimte gecreëerd voor het uitvoeren van investeringen zonder directe verhoging van lasten. De reserve heeft een kosten egaliserende functie.

Reserve omvang 1/1/2025 € 29.402.000

Voeding

De voeding en de gewenste omvang van de reserve zijn rechtstreeks verbonden aan de door de gemeenteraad vastgestelde kansen- en investeringsagenda van de gemeente. Mutaties worden vastgelegd in de begroting of via een raadsbesluit.

Bestedingsplan

De reserve wordt gebruikt om toekomstige kapitaallasten te dekken en vervult daarmee een egaliserende rol in de begroting. De omvang van deze reserve wordt onderbouwd aan de hand van de investerings- en kansenagenda van de gemeente. Investeringen die door de gemeenteraad zijn vastgesteld, brengen in de toekomst kapitaallasten met zich mee, waarvoor via deze reserve tijdig financiële dekking wordt geregeld.

Maximale looptijd

Er is geen maximale looptijd gekoppeld aan deze reserve.

Nadere voorwaarden

Dit betreft een bestemmingsreserve. Dit betekent dat de middelen in deze reserve enkel ingezet mogen worden ter dekking van (toekomstige) kapitaallasten.

Reserve energieprogramma Hardenberg

De reserve wordt ingezet voor het energieprogramma Hardenberg en de daaraan gekoppelde activiteiten. De reserve heeft een kosten egaliserende functie.

Reserve omvang 1/1/2025

Niet van toepassing

Voeding

Voeding vanuit de exploitatie en subsidiegelden

Bestedingsplan

De reserve wordt ingezet voor het energieprogramma Hardenberg en de daaraan gekoppelde activiteiten.

Maximale looptijd

Het energieprogramma gemeente Hardenberg heeft een horizon tot 2050.

Nadere voorwaarden

Dit betreft een bestemmingsreserve. Dit betekent dat de middelen in deze reserve enkel ingezet mogen worden ter dekking van het energieprogramma Hardenberg.

Reserve landbouwtransitie en landelijk gebied

De gemeente Hardenberg zet zich in voor een vitale landbouwsector. Doel is onder meer om de agrarische sector duurzaam te versterken, met aandacht voor circulariteit, natuurinclusiviteit, en verkorte ketens, én om het regionale verdienvermogen te vergroten.

Reserve omvang 1/1/2025

Niet van toepassing

Voeding

Voeding vanuit de exploitatie en subsidiegelden

Bestedingsplan

Maximale looptijd

Nadere voorwaarde

Uitvoering geven aan de agrarische agenda.

Looptijd tot en met 2029.

Dit betreft een bestemmingsreserve. Dit betekent dat de middelen in deze reserve enkel ingezet mogen worden ten aanzien van vitale landbouw.

Bijlage 2 Voorzieningen in Hardenberg

Tabel 2 Overzicht lopende voorzieningen per 1 januari 2025 (bron: jaarrekening 2024)

Voorziening verlof

De voorziening voor verlof is opgenomen omdat medewerkers uren kunnen sparen. Voor deze gespaarde uren moet de gemeente mogelijk in de toekomst betalen. Daarom is hiervoor een voorziening gemaakt.

Voorziening omvang 1/1/2025	€ 1.558.000
Voeding	De voorziening wordt jaarlijks gevoed vanuit de exploitatie. Hierbij is gekeken naar het totaal aantal verlofuren dat medewerkers hebben gespaard. Voor het bovenwettelijk verlof is gerekend met alle verlofuren van medewerkers die meer dan 100 uur aan verlof hebben opgebouwd. Daarbij is een redelijke norm gehanteerd: de eerste 72 uur zijn buiten de voorziening gehouden.
Bestedingsplan	Enkel ter compensatie van verlof
Maximale looptijd	De voorziening blijft van kracht zolang er sprake is van openstaande verlofsaldi per jaareinde.
Nadere voorwaarden	Voorziening gevormd op basis van de regelgeving zoals opgenomen in de BBV.

Voorziening RVU

Deze voorziening wordt gebruikt om de kosten van vervroegde uittreding van medewerkers, volgens de RVU-regeling, af te dekken. Zo kan de gemeente tijdig en verantwoord inspelen op personeel dat eerder met pensioen gaat.

Voorziening omvang 1/1/2025	€ 464.000
Voeding	De voorziening wordt jaarlijks gevoed vanuit de exploitatie. Hierbij wordt een inschatting gemaakt van het aantal medewerkers dat mogelijk gebruik zal maken van de RVU-regeling, evenals een evaluatie van de al toegekende gevallen. Op basis hiervan wordt de benodigde omvang van de voorziening bepaald.
Bestedingsplan	De middelen mogen uitsluitend worden aangewend voor kosten die direct voortvloeien uit de RVU-regeling.
Maximale looptijd	De voorziening blijft bestaan zolang de RVU-regeling van kracht is.
Nadere voorwaarden	Voorziening gevormd op basis van de regelgeving zoals opgenomen in de BBV.

Voorziening pensioenen wethouders

De gemeente Hardenberg berekent een voorziening voor mogelijke uitkeringen aan (voormalige) wethouders, zoals wachtgeld en pensioen. Deze voorziening helpt om toekomstige financiële verplichtingen goed op te vangen.

Voorziening omvang 1/1/2025	€ 5.185.000
Voeding	De voorziening wordt jaarlijks gevoed vanuit de exploitatie. Bij de berekening wordt gekeken naar het aantal wethouders, hun leeftijd en diensttijd, en hoelang een uitkering kan duren. Ook worden de richtlijnen uit het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) gevolgd. Elk jaar wordt de voorziening opnieuw vastgesteld op basis van de meest actuele gegevens.
Bestedingsplan	De voorziening wordt aangewend voor wachtgeld/pensioenuitkeringen aan (voormalig) wethouders.
Maximale looptijd	De voorziening blijft van kracht zolang wethouders aanspraak kunnen maken op pensioen.
Nadere voorwaarden	Voorziening gevormd op basis van de regelgeving zoals opgenomen in de BBV.

Voorziening groot onderhoud gebouwen

Deze voorziening is bedoeld om de kosten van groot onderhoud aan gemeentelijke gebouwen planmatig en gespreid te financieren. Zo worden plotselinge pieken in uitgaven voorkomen en blijft het onderhoudsniveau op peil. De voorziening heeft een egaliserende functie.

Voorziening omvang 1/1/2025	€ 3.417.000
Voeding	De voorziening wordt jaarlijks gevoed vanuit de exploitatie.
Bestedingsplan	Deze voorziening is bedoeld om de kosten van groot onderhoud aan gemeentelijke gebouwen planmatig en gespreid te financieren.
Maximale looptijd	Onbepaalde tijd
Nadere voorwaarden	n.v.t.

Voorziening Marslanden I

De voorziening Marslanden I wordt ingezet voor de dekking van nog uit te voeren werkzaamheden en verplichtingen op het bedrijventerrein Marslanden I. Hiermee worden toekomstige kosten voor inrichting, beheer of nazorg tijdig en doelgericht bekostigd.

Voorziening omvang 1/1/2025	€ 253.000
Voeding	De voorziening wordt gevoed vanuit de exploitatie.
Bestedingsplan	De voorziening Marslanden I wordt ingezet voor de dekking van nog uit te voeren werkzaamheden en verplichtingen op het bedrijventerrein Marslanden I.
Maximale looptijd	Onbepaalde tijd
Nadere voorwaarden	Voorziening gevormd op basis van de regelgeving zoals opgenomen in de BBV en de financiële verordening van de gemeente Hardenberg.

Voorziening afvalstoffenheffing

De voorziening afvalstoffenheffing is bedoeld om schommelingen in de kosten voor inzameling, verwerking en verwijdering van huishoudelijk afval over meerdere jaren te egaliseren. Daarnaast waarborgt de voorziening dat eventuele extra belastingopbrengsten die samenhangen met de afvalstoffenheffing uitsluitend voor dit doel worden ingezet. Op deze manier voorkomen we jaarlijkse herberekeningen voor inwoners en zorgen we ervoor dat de inkomsten doelgericht worden besteed.

Voorziening omvang 1/1/2025

€ 1.474.000

Voeding

De voorziening wordt jaarlijks gevoed vanuit de exploitatie (meer -en minderopbrengsten over de afvalstoffenheffing).

Bestedingsplan

Enkel ter compensatie van kosten die gepaard gaan met de afvalstoffenheffing.

Maximale looptijd

Onbepaalde tijd.

Nadere voorwaarden

Voorziening gevormd op basis van de regelgeving zoals opgenomen in de BBV en de financiële verordening van de gemeente Hardenberg.

Voorziening rioolheffing

De voorziening rioolheffing is bedoeld om toekomstige kosten van beheer, onderhoud en vervanging van de gemeentelijke riolering af te dekken. De jaarlijkse heffing wordt afgestemd op de verwachte lasten, waarbij fluctuaties worden opgevangen via de voorziening. De voorziening heeft daarmee als doelstelling kosten egalisatie. Daarnaast waarborgt de voorziening dat eventuele extra belastingopbrengsten die samenhangen met de rioolheffing uitsluitend voor dit doel worden ingezet. Op deze manier voorkomen we jaarlijkse herberekeningen voor inwoners en zorgen we ervoor dat de inkomsten doelgericht worden besteed.

Voorziening omvang 1/1/2025

€ 1.092.000

Voeding

De voorziening wordt jaarlijks gevoed vanuit de exploitatie (meer -en minderopbrengsten over de rioolheffing).

Bestedingsplan

Enkel ter compensatie van kosten die gepaard gaan met de rioolheffing.

Maximale looptijd

Onbepaalde tijd.

Nadere voorwaarden

Voorziening gevormd op basis van de regelgeving zoals opgenomen in de BBV en de financiële verordening van de gemeente Hardenberg.